

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ไม่เท่าเทียมกัน :

ศึกษากวณี การลงทุนของญี่ปุ่น ในประเทศไทย

นายธีระศิลป์ เทเพนท์

ศูนย์วิทยพักร
วิทยานพณ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2534

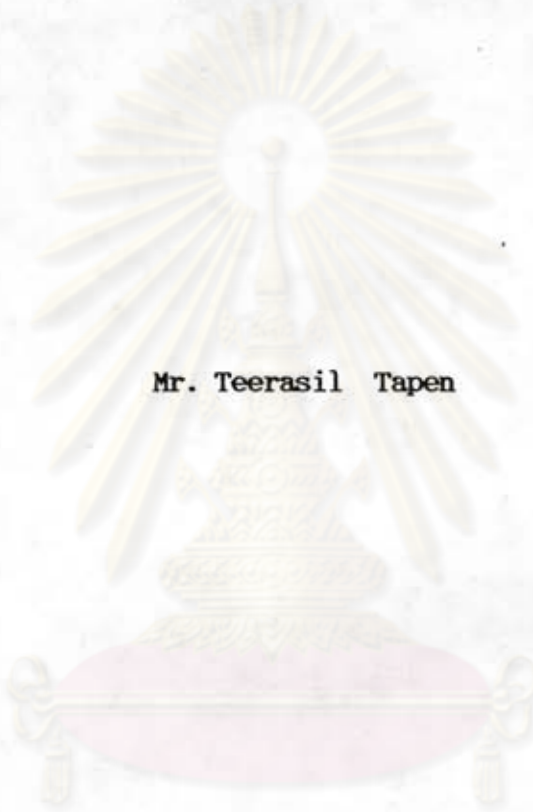
ISBN 974-579-167-9

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017417

I10319810

THE UNEQUAL INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS :
A CASE STUDY OF THE JAPANESE INVESTMENT IN THAILAND

Mr. Teerasil Tapen

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of International Relations
Graduate School

Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-579-167-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ไม่เท่าเทียมกัน

ศึกษารณีย์ การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย

โดย

นายธีระศิลป์ เทเพนทร์

ภาควิชา

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา รัตนมงคลมาศ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

[Handwritten Signature]

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรากัส)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Handwritten Signature]

ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.วินิตา ศุภรเสนีย์)

[Handwritten Signature]

อาจารย์ที่ปรึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.อภิญา รัตนมงคลมาศ)

[Handwritten Signature]

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษมา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา)

[Handwritten Signature]

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ม.ร.ว. สุธมนันท์ บวรินทร์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ธีระศิลป์ เทพเทร์ : ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่ไม่เท่าเทียมกัน :
ศึกษากรณี การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย (THE UNEQUAL INTERNATIONAL ECONOMIC
RELATIONS : A CASE STUDY OF THE JAPANESE INVESTMENT IN THAILAND)

อ. ที่ปรึกษา : รศ.ดร.อภิญา รัตนมงคลมาศ, 137 หน้า. ISBN 974-579-167-9

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นในมิติของการลงทุนโดยบริษัทข้ามชาติ กรณีที่เลือกมาศึกษา คือ การลงทุนของบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย งานศึกษานี้ได้ใช้แนวความคิดแบบพึ่งพิง (dependency approach) มาเป็นแนวทางวิเคราะห์ โดยได้กำหนดการมองความไม่เท่าเทียมกันที่เกิดขึ้นผ่านหน่วยการวิเคราะห์ 3 ด้าน คือ ด้านแรงงาน ด้านเทคโนโลยีที่มากับการลงทุนและด้านผลกระทบต่อดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า การพึ่งพาการลงทุนจากต่างชาติในการพัฒนาเศรษฐกิจก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศผู้ลงทุนกับประเทศผู้รับเมื่อมองผ่านประเด็นการวิเคราะห์ทั้ง 3 ด้าน โดยเฉพาะในกรณีของญี่ปุ่นและประเทศไทย นอกจากนี้ผู้ศึกษายังได้พบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม (additional findings) อีกหลายประการที่อยู่นอกเหนือขอบเขตของการศึกษาและวิเคราะห์ในวิทยานิพนธ์แต่ก็มีความเกี่ยวเนื่องกับรูปแบบของความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าในการศึกษาเรื่องดังกล่าวอาจกระทำผ่านมุมมองหรือหน่วยการวิเคราะห์อื่นซึ่งกำหนดมาจากแนวความคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่แตกต่างจากแนวความคิดที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็เป็นได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ .....

สาขาวิชา ..... ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ .....

ปีการศึกษา ..... 2533 .....

ลายมือชื่อนิสิต .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา Outim รัตนมงคลมาศ .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมเพียงแผ่นเดียว

TEERASIL TAPEN : THE UNEQUAL INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS :
A CASE STUDY OF THE JAPANESE INVESTMENT IN THAILAND. THESIS ADVISOR :
ASSO. PROF. ABHINYA RATTANAMONGKOLMAS, Ph.D. 137 pp.
ISBN 974-579-167-9

The purpose of this study was to investigate the unequal international relations conditioned by an investment of multi-national corporations. And the Japanese investment in Thailand was selected to be the case study.

The conceptual framework was derived from the dependency approach ; and the units of analysis were considered in three aspects : labour, technological as well as international balance of payment.

The final analysis confirmed that the use of foreign investment for economic development would provide the condition for unequal relations between the investor and the host country through such three aspects, especially in the case of Thailand and Japan. Moreover, additional findings gave the various aspects for further research in this concerned topic

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ..... International Relations
สาขาวิชา ..... International Relations
ปีการศึกษา 1990

ลายมือชื่อนิติ .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... อ.อภินิหาร รัตตนามงคล
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

กิตติกรรมประกาศ

ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จล่วงไปได้ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ
รศ.ดร.อภิญา รัตนมงคลมาศ ที่ได้ให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีตลอดมาและ
รศ.ดร.วินิตา ศุภรเสพย์ รศ.ดร.กฤษมา สนิทวงศ์ ณ ออยุธยา รศ.ม.ร.ว.สุขุมพันธุ์
บริพัตร ที่ให้ความกรุณาเป็นประธานกรรมการและกรรมการในการสอบทั้งยังให้คำแนะนำ
ที่เป็นประโยชน์ต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นอย่างยิ่ง

ความดีและคุณประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ข้าพเจ้าขอมอบแด่
บิดา-มารดา รวมทั้งสมาชิกในครอบครัวของข้าพเจ้าที่คอยสนับสนุนและเป็นกำลังใจให้
ข้าพเจ้าศึกษาเล่าเรียนมาโดยตลอด ส่วนข้อบกพร่องใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ข้าพเจ้าใน
ฐานะผู้เขียนขอน้อมรับแต่เพียงผู้เดียว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1	บทนำ..... 1
	สภาพปัญหา 1
	ความหมายของบรรษัทข้ามชาติ 5
	ประเภทของบรรษัทข้ามชาติ 6
	✓ ทฤษฎีการลงทุนทางตรงแบบภายใต้การผูกขาดของคน กลุ่มน้อย 8
	ขอบเขตของการศึกษา 22
	กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษา 23
	สมมติฐานในการศึกษา 36
	วัตถุประสงค์ในการศึกษา 36
	ประโยชน์ในการศึกษา 36
2	การลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย 37
	การส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศของรัฐบาลไทย .. 38
	ลักษณะสำคัญของการลงทุนโดยญี่ปุ่นในประเทศไทย 46
	มูลเหตุจูงใจต่อการลงทุนของญี่ปุ่น 57
	การร่วมทุนในการลงทุนของญี่ปุ่นในประเทศไทย 62

สารบัญ

		หน้า
3	ความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันในมิติการลงทุนของญี่ปุ่น ในประเทศไทย	71
	บทวิเคราะห์ทางด้านแรงงาน	72
	บทวิเคราะห์ด้านเทคโนโลยีที่มากับการลงทุน	86
	บทวิเคราะห์ทางด้านผลกระทบต่อดุลการชำระเงิน	96
4	ผลกระทบต่อประเทศไทยอื่นเนื่องมาจากการลงทุนของ ญี่ปุ่น : ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมที่ได้มาระหว่างการศึกษา	102
	ด้านแรงงาน	102
	ด้านเทคโนโลยีที่มากับการลงทุน	104
	ด้านผลกระทบต่อดุลการชำระเงิน	105
	ผลกระทบต่อการใช้เงินตราของนายทุนชาติ	107
	ผลกระทบต่อการค้า	113
	ผลกระทบต่อมลภาวะ	115
5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	117
	นัยสำคัญของการลงทุนข้ามชาติต่อรูปแบบความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ	117
	ข้อเสนอแนะ	123
	บรรณานุกรม	126
	ประวัติผู้เขียน	137

สารบัญตาราง

		หน้า
1	ตารางแสดงปริมาณการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ในไทย 2523-2529	13
2	ตารางแสดงปริมาณการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ในประเทศไทย (แบ่งเป็นรายประเทศ)	47
3	ตารางแสดงปริมาณการลงทุนทางตรงของญี่ปุ่นในประเทศไทย แยกตามประเภทกิจการและอุตสาหกรรม	49
4	ตารางแสดงปริมาณการลงทุนของนักลงทุนชาวไทย ที่ไปลงทุนยังประเทศญี่ปุ่น	51
5	ตารางแสดงการลงทุนจากประเทศญี่ปุ่นตั้งแต่ปี 1960 - ธันวาคม 1988	64
6	ตารางแสดงการลงทุนจากญี่ปุ่นตั้งแต่ปี 1960 - ธันวาคม 1983	65
7	ตารางแสดงผลที่นักลงทุนญี่ปุ่นในรูปแบบร่วมหุ้น กับชาวไทย	67
8	ตารางแสดงผลที่นักลงทุนชาวไทยเข้าร่วมหุ้นกับ นักลงทุนชาวญี่ปุ่น	68
9	ตารางแสดงการจ้างงานในบริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย 1988	73
10	ตารางแสดงสินทรัพย์คงที่และการจ้างงานของบริษัท ญี่ปุ่นในประเทศไทย	74
11	ตารางแสดงที่ตั้งของโรงงานของโครงการญี่ปุ่นที่ได้รับ อนุมัติส่วนใหญ่ในปี 1988	77

สารบัญตาราง

		หน้า
12	ตารางแสดงที่ตั้งของโรงงานของโครงการญี่ปุ่น ที่ได้รับอนุมัติส่วนใหญ่ในปี 1989	78
13	ตารางแสดงคนงานไทยแยกตามจังหวัดต่าง ๆ ตั้งแต่ 2503-2523	79
14	ตารางแสดงค่าจ้างเฉลี่ยในบริษัทญี่ปุ่น (บาทต่อเดือน)	82
15	ตารางแสดงการส่งคืนผลกำไรและเงินปันผลกลับแยกเป็น รายประเทศ	85
16	ตารางแสดงการจ่ายค่าเทคโนโลยีของไทยให้กับ ประเทศต่าง ๆ	91
17	ตารางแสดงการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศของ บริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย	93
18	ตารางแสดงปริมาณการใช้วัตถุดิบภายในประเทศของ บริษัทญี่ปุ่นในประเทศไทย	94
19	ตารางแสดงอัตราส่วนของการใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศ ต่อวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตทั้งหมด	95
20	ตารางแสดงภาวะผลกระทบของการลงทุนญี่ปุ่น ต่อดุลการชำระเงิน	100